Ч. 227 (13.175). Львів, четвер 13. жовтня 1932. Poeztowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Місяць української незалежної преси в краю.

Наступна неділя, цебто 16-го жовтня ц. р. є днем відчитів по містах краю. На цей день зі Львова розїзджаються по містах наші редактори з відчитом п. н.: „Сучасна українська незалежна преса і громадянство".

На цьому місці вдруге подаємо виказ місцевостей, в яких відчит має відбутися і прелегента.

1) Бережани — д-р М. Рудницький, два виклади в 13. і 18. год.
2) Броди — ред. Г. Гладкий.
3) Бучач — д-р М. Коновалець.
4) Долина — ред. А. Курдидик.
5) Дрогобич — ред. О. Павлів, почат. відч. 12. год.
6) Золочів — ред. І. Кедрин, поч. відчиту 13. год.
7) Жовква — ред. Р. Пашківський, відчит пополудні.
8) Коломия — ред. В. Целевич, поч. відчиту 15. год.
9) Перемишль — ред. Д. Паліїв.
10) Підгайці — ред. Р. Голіян.
11) Рава Руська — ред. І. Квасниця.
12) Рогатин — д-р К. Коберський.
13) Самбір — ред. Е. Храпливий, поч. відч. 11.30 год.
14) Сокаль — ред Р. Купчинський, поч. відчиту 13. год.
15) Станиславів — ред. В. Мудрий, поч. відчиту 14. год.
16) Стрий — д-р І. Німчук.
17) Тернопіль — ред. В. Кузьмович, початок відчиту 18. год.
18) Чортків — д-р М. Стахів.

Всі інші міста, які досі ще не подали годину відчиту, проситься негайно подати її.

ЧИ МОЖНА УЯВИТИ СОБІ СУЧАСНУ КУЛЬТУРУ СВІТА БЕЗ ІСТНУВАННЯ ПРЕСИ? АЛЕ ЧИ БАГАТО ГРОМАДЯН ПРИЗАДУМАЛОСЯ НАД НЕОБХІДНІСТЮ РІДНОЇ ПРЕСИ ДЛЯ РІДНОЇ КУЛЬТУРИ І СКІЛЬКИ НАШИХ ЛЮДЕЙ ДІЙШЛО З ТОГО ПРИВОДУ ДО ПРАКТИЧНИХ ВИСНОВКІВ?!

Рівні права для всіх меншин.

Із Женеви повідомляють, що шеста комісія зібрання Союзу Народів апробувала 10. ц. м. текст рапорту в справі охорони національних меншин. Рапорт обмежується до обєктивного подання змісту спільних тенденцій усіх делегацій. Всі делеґації заявили готовість трактувати на будуче меншинні справи на постійній плятформі, опертій на довірю між меншинами і державами. Рапорт подає теж погляд польської делеґації про конечність рівних прав для всіх меншин.

—o—

Ще одна міжнародня конференція.

БЕРЛІН, 11. X. ПАТ. В Кельні відбулася міжнародня конференція християнсько-демократичних партій при участи представників Франції, Польщі, Німеччини, Австрії, Бельгії, Люксембурга і Голяндії. Принято між іншим одноголосну резолюцію в справі співпраці европейських держав на господарському і фінансовому терені для поборювання кріза привернениям нормальної ситуації та усуненням перепон, що утрудняють політичну співпрацю між державами.

Анґлійські посли до Ліґи Націй у справі Східної Галичини.

Поміщуємо оригінальний текст та дословний переклад петиції анґлійських послів усіх трьох партій: консервативної, ліберальної та робітничої. — Ред.

Петиція до Ліґи Націй про українську меншину в Польщі і в справі введення автономії на території званій Східною Галичиною.

До Ґенерального Секретаря Ліґи Націй

у Женеві.

ВШановний Пане,

Згідно з постановами договору між Великою Британією, Францією, Італією, Японією, Злуч. Державами і Польщею, підписаного у Версалі 28-го червня 1919 р., що став правосильним 10. січня 1920 і згідно з ріжними рішеннями принятими згодом Радою Ліґи Націй щодо поведінки з меншинами і щодо предкладання петицій, ми дозволяємо собі звернутись із такою петицією про положення української меншини у Польщі.

Територію Східної Галичини, рідну землю українців, включили до польської держави виключно наслідком точних зобовязань, які приняв на себе польський уряд і яких не виконав.

Східної Галичини не можна було включити до Польщі, яка повстала згідно із 13-им пунктом президента Вільсона, а саме „що повинна повстати польська держава, яка повинна містити в собі землі, заселені безсумнівно польським населенням".

Британська делеґація на Мировій Конференції у Парижі, відчуваючи сильну конечність, щоби забезпечити свобідний вислів волі окраїнного населення, боронила погляду, що раніше чи пізніше необхідно буде дати українцям дійсну можливість для самовизначення.

Обставини дали Польщі змогу ввійти в посідання Східної Галичини і Союзні та Зеднані Держави станули перед fait accompli польської окупації.

Всупереч гострим протестам британської делеґації, Найвища Рада дня 25. червня 1919 дозволила полякам заняти Східну Галичину військом, та з тим одночасним застереженням, щоби полишити цій землі право на самовизначення.

Британську пропозицію, щоби одночасно призначити при Союзних Державах Високого Комісаря для оборони українських інтересів, відкинули.

Рішення Найвищої Ради було ось яке:

„Для оборони громадян і майна мирного населення Східної Галичини проти небезпек, які загрожують їм від більшовицьких ватаг, Найвища Рада Союзних і Зеднаних Держав рішила уповажнити до операції аж по Збруч військові сили Польської Республіки. Це уповноваження ніяким робом не передрішує постанови, яку може згодом приняти Найвища Рада, щоби управильнити політичний стан Галичини".

Про це рішення була повідомлена українська делеґація дня 11. липня 1919 у такій формі:

„Згідно з повідомленням із дня 25 червня в справі Східної Галичини, генеральний секретар Мирової Конференції має честь повідомити Голову Української Делеґації, що Найвища Рада Союзних і Зеднаних Держав приняла таке рішення:

„Польський уряд дістане уповноваження перебрати цивільну владу у Східній Галичині після підписання умови зі Союзними і Зеднаними Державами, на підставі статей, які забезпечуть якомога автономію згаданої території разом із політичними, релігійними та особистими свободами її мешканців.

„Ця умова спиратиметься на праві самовизначення, яке в остаточній своїй формі дасть змогу

Petition to the League of Nations concerning the Ukrainian Minority in Poland and the question of the establishment of an autonomous regime in the territory known as Eastern Galicia.

To the Secretary-General,
The League of Nations,
Geneva.
Sir,

In accordance with the provisions of the Treaty between the British Empire, France, Italy, Japan, the United States of America and Poland, which was signed at Versailles on June 28th, 1919, and came into force on January 10th, 1920, and the various resolutions which have subsequently been adopted by the Council of the League of Natons concerning the treatment of Minorities and the submission of petitions, I beg to forward the following petition concerning the Ukrainian Minority in Poland.

The territory of Eastern Galicia, the home land of the Ukrainians, was only included within the Polish State as a result of definite undertakings entered into by the Polish Government, which have not been carried out.

Eastern Galicia could have not been incuded within a Poland erected in accordance with President Wilson's thirteenth point that „an independent Polish State should be erected which should include the territories inhabited by indisputably Polish populations".

The British delegation at the Paris Peace Conference, feeling strongly the necessity of securing a free expression of the will of these border peoples, put forward the view that sooner or later the Ukrainians must be given a real opportunity for self-determination.

Circumstances placed Poland in possession of Eastern Galicia and the Allied and Associated Powers were presented with the fait accompli of Polish occupation.

In spite of strong protests from the British delegation, Supreme Council on June 25th, 1919, permitted the Poles to occupy Eastern Galicia in the military sense, whilst, however, reserving to this area the right of self-determination.

The British suggestion that a High Commissioner should at the same time be appointed by the Allies to safeguard Ukrainian interests was rejected.

The decision of the Supreme Council was as follows:

„In order to safeguard the persons and property of the peaceful population of East Galicia against the dangers to which they are exposed by Bolshevik bands, the Supreme Council of the Allied and Associated Powers has decidet to authorise the forces of the Polish Republic to pursue their operations as far as the River Zbrucz. This authorisation does not in any way prejudge the decisions that the Supreme Council may take ultimately to regulate the political status of Galicia".

The decision was conveyed to the Ukrainian Delegation in the following form on July 11th, 1919:

„Following up the communication of June 25th, relating to East Galicia, the Secretary-General of the Peace Conference has the honour to inform the President of the Ukrainian Delegation that the Supreme Council of the Allied and Associated Powers has made the following decision:

„The Polish Government will be authorised to establish civil government in Eastern Galicia after having concluded with the Allied and Associated Powers, an agreement of which the clauses shall, as far as possible, safeguard the autonomy of the territory as well as the political, religious and personal liberty of the inhabitants".

„This agreement will rest on the right of self-determination which in the last resort the inha-

мешканцям Східної Галичини висловитись щодо своєї політичної приналежности; час на виконання цього права буде означений Союзними і Зеднаними Державами або органом, якому вони передадуть своє уповноваження.

Париж, 11. липня 1919".

З французького почину Конференція в Парижі дня 25. листопада 1919 приняла статут, зареєстрований 22. грудня 1919, який давав Польщі мандат над Східною Галичиною тільки на 25 літ, із широкою автономією і зі застереженням, що після цього часу Ліга Націй розгляне цілу справу наново.

15-го березня 1925 Конференція Амбасадорів у Парижі рішила, що польський кордон на Сході признаний Польському Урядові як лінія Східної Галичини, треба піддати дуже точним обмеженням і забезпекам. Вступ до цього рішення містить у собі таке застереження:

„З усім тим Польща признає, що дотично східної частини Галичини, етноґрафічні умовини домагаються автономічної форми правління".

Умови, на яких Східну Галичину передали під суверенність Польщі, були підкреслені Бонаром Льо, тогочасним міністром Великої Британії, коли він на запит сера Джона Саймона про подробиці звязані з рішенням Конференції Амбасадорів відповів 20. березня 1923 у британському парляменті:

„Умови є такі, що Польща, яка тримає цю країну під окупацією три чи чотири роки, признала, що з етноґрафічних оглядів автономія для цієї країни конечна".

Більш як девять літ минуло від рішення Конференції Амбасадорів. У Східній Галичині нема автономії. Польський уряд не зробив ніякого зусилля, щоби дотримати підписане ним рішення і виконати зобовязання, що стало умовою, на якій Союзні та Зеднані Держави згодились включити Східну Галичину до польської держави.

Багато петицій увійшло до Ліґи Націй щодо поведінки супроти української меншини в Польщі і вони ставали предметом розгляду.

Перша умовина принята Радою Ліґи Націй у резолюції дня 5. вересня 1923 щодо приймання таких петицій стверджувала у статті 1 (а), що петиції мусять мати завсіди на увазі охорону меншин згідно з договорами.

Стверджено, що одним із основних прав для української меншини є право до автономії, зясоване у рішенні Конференції Амбасадорів з 15. березня 1923 р.

Принято, що це рішення є юридичною підставою для галицьких кордонів Польщі.

Але тепер твердять, що рішення Конференції Амбасадорів з 15. березня 1923 не накладає на польський уряд конечности забезпечити для українців автономію і все юридичне становище Східної Галичини стає дуже двозначне.

Ми дозволяємо собі приняти погляд, що на підставі договорів підписаних святочно відповідними державами, українська меншина у Східній Галичині може законно домагатись, щоби її права до автономії стали предметом розсліду.

Далі висловлюємо думку, що Рада Ліґи Націй могла би розглянути питання, чи цю справу не слід би передати Постійному Міжнародньому Трибуналові Справедливости на підставі 12. статті договору з 28. червня 1919 або поладнати її в іншій формі.

При передачі справи Постійному Міжнародньому Трибуналові Справедливости можна би її засувати таким питанням:

„Чи Польський Уряд виконав намір, який находиться у рішенні Конференції Амбасадорів з дня 15. березня 1923 щодо введення автономічного правління на території званій Східною Галичиною?"

Джеймс Бар, В. Г. Ков, Ґ. Даґґар, Рис І. Дейвіс, льорд Дікінсон, Чарльз Дункан, Д. Р. Ґрінфел, Том Ґріфітс, Джон В. Гілс, полк. Сесіль Лестрейндж Мальови, Фред Левеллін Джовнс, Гордон Мекдональд, І. Г. Морріс Джовнс, льорд Ноель Бакстон, полк. Ц. Веджвуд.

bitants of East Galicia will exercise as to their political allegiance; the time when this right shall be exercised shall be fixed by the Allied and Associated Powers or by the body to which they may delegate this power".

Paris, July 11th, 1919.

A Statute which would have given a mandate over Eastern Galicia to Poland for only twenty-five years with a considerable measure of Home Rule and a provision that at the end of that time the League of Nations should consider the whole question afresh, was agreed to by the Paris Conference on November 25th, 1919, but, on French initiative, was shelved on December 22nd, 1919.

On March 15th, 1923, the Conference of Ambassadors at Paris decided to recognise as the frontier of Poland towards the East, a line which assigned Eastern Galicia to the Polish Government subject to certain very definite limitations and safeguards. The preamble to this decision contains the following provision:

„Whereas it is recognised by Poland, that as far as the Eastern part of Galicia is concerned, the ethnographical conditions necessitate an autonomous regime".

The conditions under which Eastern Galicia was placed under Polish sovereignty were emphasised by Mr. Bonar Law, then Prime Minister of Great Britain, when on March 20th, 1923, in the British House of Commons, he said in reply to Sir John Simon who asked details concerning the decision of the Conference of Ambasadors:

„The condicions are that Poland, which has been in occupation of the country for three or four years, has recognised that the ethnographical conditions make autonomy necessary in that region".

More than nine years have elapsed since the decision given by the Conference of Ambassadors. There is no Home Rule in Eastern Galicia. The Polish Government have made no effort whatever to honour their signature to the decision, by fulfilling the obligation which was the condition under which the Allied and Associated Powers accepted the inclusion of Eastern Galicia within the Polish frontiers.

Many petitions have been brought before the League of Nations concerning the treatment of the Ukrainian Minority in Poland and have been considered.

The first condition of receivability contained in the Resolution adopted by the Council of the League of Nations on September 5th, 1923, under Clause I (a) lays down that petitions must have in view the protection of Minorities in accordance with the Treaties.

It is contended that one of the principal Treaty Rights of the Ukrainian Minority is that of Ambassadors of March 15th, 1923.

It is submitted that this decision is the juridical basis of the Galician frontiers of Poland.

But it is now assumed that the Decision of the Conference of Ambassadors of March 15th, 1923, does not impose on the Polish Government the necessity of granting Home Rule to the Ukrainians then the whole juridical position of Eastern Galicia becomes exceedingly ambiguous.

I respectfully submit that, under the Treaties which have been solemnly entered into by the Powers concerned, the Ukrainian Minority in Eastern Galicia are entitled to an exmination of their right to autonomy.

I further submit that the Council of the League of Nations might consider the question as to whether this matter should not be referred to the Permanent Court of International Justice under Article 12 of the Treaty of June 28th, 1919, or otherwise.

The question which might be submitted to the Permanent Court of International Justice could be framed on the following lines:

„Whether the Polish Government has carried out the intention contained in the decision of the Conference of Ambassadors of March 15th, 1923, concerning the establishment of an autonomous regime in the territory known as Eastern Galicia".

(signed)

James Barr, W. G. Cove, G. Daggar, Rhys J. Davies, Dickinson Charles Duncan, D. R. Grenfell, Tom Griffiths, John W. Hills, Cecil L'Estrange Malone, Fred. Llewellyn Jones, Gordon Macdonald, J. H. Morris Jones, Noel-Buxton, Josiah C. Wedwcod.

Преса інформує про події сучасности; ті, що не знають їх, не знають світа, в якому живуть.

Умовини Німеччини в справі конференції держав.

БЕРЛІН, 11. 10. ПАТ. У звязку з виїздом Еріота до Льондону „Берзенцайтунґ" пише, що якщо Еріо задумує щось згори передрішити перед сходинами конференції держав, а це виявиться відразу на її вступі, то Німеччина негайно мусіла би відступити від дальшої участи в нарадах. Німеччина не зголиться на скликання конференції держав в справі розброєння ані в Женеві, осідку Союзу Народів, ані в Льозанні.

Німецький державний замах перед судом.

БЕРЛІН, 11. X. ПАТ. Із вчорашньої розправи перед державним трибуналом у Липську заслугує на увагу фраґмент полеміки між представниками сторін. Обвинююча сторона висуває заміт, що комісаря пруського уряду іменовано без попереднього порозуміння кабінету Папена з націонал-соціялістами. Цьому твердженню рішуче заперечив представник уряду республики д-р Ґоттаймер, запевнюючи, що іменування комісаря поручав між іншим міністр Северінґ. У висліді тієї полеміки представник соціял-демократичної фракції зголосив внесення покликати на свідків Папена, Гітлера і провідника шляхотського клюбу ф. Ґляйхера. У звязку з тим міністр Северінґ оголосив у пресі заяву, що ніколи не заохочував міністра внутрішніх справ Ґайля встановляти урядового комісаря в Прусах.

Вибори аж до успіху.

Берлінська преса повторила статтю, оголошену часописом „Ді Тат", в якій сказано, що вибори до райхстаґу в дні 6. листопада не будуть мати позитивного значіння для парляментарних відносин, бо згори слід передбачити, що парлямент, який не зможе витворити достаточної більшости, буде знову розвязаний, а нові вибори в лютім будуть розписані вже на основі октройованої виборчої ординації. До тієї вістки привязують велику вагу з огляду на те, що редакція згаданого часопису стоїть у близьких взаєминах з колами, зближеними до міністерства Райхсвери.

Німецькі кадри праці.

Як повідомляють з Берліна, міністр Шефер з комісарем для справ служби в кадрах праці Сірупом відбув інспекцію обозів кадрів праці, уладжених Штальгельмом під Гале. На основі повідомлень преси комісар Сіруп заявив у промові між іншим, що службу в кадрах праці відбуває тепер 200 тисяч людей. Державна допомога, що творить три пяті части загальних коштів удержання тих кадрів, сягає річно суми 120 міліонів марок. Удержання кожного члена кадри коштує тисячу марок річно. Максимальне заняття в кадрах триває 36 до 42 годин тижнево, отже залишається ще досить сил і часу на виховно-суспільну працю, а перш усього на спорти і теренові вправи.

Перед зміною німецької конституції.

З Берліна повідомляють, що найближчий час принесе важне рішення в справі конституційного устрою Німеччини. Найвищий державний трибунал у Липську має оголосити присуд у справі державного замаху, виконаного урядом Папена дня 20. липня ц. р. Того дня уряд республики усунув від влади пруський уряд, іменуючи шляхом декрету у Прусах комісарське правління. Леґальність урядового декрету заквестіонував пруський уряд, вносячи скаргу до трибуналу в Липську. Скаргу б. пруського уряду підтримують Баварія і Баденія а також центрова і соціял-демократична фракція пруського сойму.

Дня 11. ц. м. канцлер Папен мав виїхати до Мінхену, щоби добути згоду баварського уряду на проєктовану зміну конституції, особливож на обєднання пруського уряду з урядом республики. На основі проєкту Папена пруський уряд має бути знесений. Зате в уряді республики буде створене нове становище міністра пруських справ, що обєднає у своїх руках політичну адміністрацію в Прусах, а поодинокі пруські міністерства будуть підпорядковані міністрам республики. Сойм пруський має бути знесений як окрема законодатна установа і зведений до ролі дорадчої колеґії, в якій засідатимуть посли до райхстаґу, вибрані з пруських округ.

Річ природна, що цей проєкт, який рівняється знесенню автономії Прус, викликує занепокоєння в Баварії, яка побоюється, що пруський приклад може повторитися в Баварії та що уряд республики обмежить взагалі автономічні права країв і приверне фактичну геґемонію Прус. Завданям Папена переконати баварців, що їхні побоювання безосновні, та приєднати їх до згоди на адміністраційну уніфікацію республики і Прус.

По широкому світі.

— Англійський пароплав „Афріка Стар" вдарився серед мряки з норвеським пароплавом „Харенте", який в короткому часі затонув. Залога врятувалася.

— В Ляроцель згоріло три міліони літрів нафти.

Музей визвольної боротьби України.

(Прага, Чехословаччина).

Прага, початок жовтня.

Не зважаючи на літні ферії, експонати до Музею визвольної боротьби України в Празі напливали далі в незменшенім темпі і музейні збірки значно поповнились. Так збірка української преси, що й без того в Музею була унікальною (понад 900 назв), поповнилась великою кількістю радянських видань, дарованих Українським Науковим Інститутом у Варшаві. Майже комплетною є збірка документів, що торкаються закордонної дипльоматичної діяльности Української Держави, після того, як у часі цього літа вплинули до Музею архіви українських місій зі Злучених Держав Америки, Англії, Німеччини, Австрії та Фінляндії. Колекція фотографій українських закордонних місій є в Музею комплетна. Вдалося зібрати також велику кількість реліквій покійних Осипа Маковея та Вячеслава Липинського (між іншим посмертну маску цього останнього) так, що істнує проект уладити окремі вітрини, присвячені памяти цих діячів. Одначе за браком помешкання тепер цього проєкту здійснити не можна.

Крім того, як звичайно, дуже збільшилась колекція матеріялів, що відносяться до культурної діяльности українців за кордоном. Так напр. прийшла до Музею бібліотека Академічної Громади в Подебрадах та незвичайно цікавий приватний архів бувшого члена Р. У. П., потім доцента Української Господарської Академії в Подєбрадах, покійного Є. Голіцинського. Дуже цінне є теж придбання частини архіву капелі Кошиця, яка вважалась загинутою.

Останніми часами, завдяки безкорисній праці українського фотографа Янушевича, складено альбом світлин Музею та окремих експонатів, що наразі має кількадесять карток.

Хоч яким потішаючим явищем є швидкий зріст Музею, але він ставить Управу перед конечністю подбати про нове помешкання, бо теперішне мешкання вже зовсім переповнене. При теперішнім зрості музейних збірок едине задовольняюче рішення — це будова власної камяниці, що в часах крізи є зовсім нелегким ділом і рішуче неможливим з уваги на обмежені засоби самого Музею. Музей має таке велике всенаціональне значіння, що допомогти в цій справі повинно все українське громадянство.

„Бесіда" й інші подібні касинові установи є місцем товариських сходин, гутірки, лектури і забави. Але це не є випозичальні рідних газет і йти пів милі на „Бесіду", щоби там у черзі чекати на рідну газету, замісць купити її чи передплатити, це поведінка негідна поважного громадянина.

Перший іспит добрий.

Волинь, 3. жовтня 1932.

Чотири роки тому, розпочинаючи свої дописи з Волині, автор цих рядків назвав Волинь „Терра інкогніта". Багато таєниць Волині за цей час вияснилося. Але ще й сьогодні не все й не для всіх є зрозуміле з того, що діється у нетрах волинських народніх мас.

Ми розуміли тревогу українців, поза межами Волині сущих, за волинську частину нашого народнього організму, і вряди-годи обєктивно інформували їх про всі небезпеки й позитивні сторони тутешнього життя. Ще на весні цього року довели до відома нашого ширшого громадянства, що Волинь здає важкий іспит, про результати, якого швидко довідаємося.

Дехто зле зрозумів інформацію про цей іспит, а „Український Голос" навіть використав її для нападу. Але „земля крутиться". І нішо цього руху не стримає. Ніщо не помогло перешкодити національному іспитові наших волинських мас.

І сьогодні спішимо сповістити українське громадянство, що перший важкий іспит наші маси здали добре. Так обставини склалися в ocтостаннім часі, що цей успіх у національному іспиті став для всіх очевидним.

Не зважаючи на всі зусилля, гроші, спеціяльно витворені кадри фахівців від реґіональної політики, маси пішли своїм природнім національним шляхом.

І сьогодні ми можемо твердо сказати, що нема тої сили на світі, яка булаб всилі приспати національну свідомість волинських мас, а тим більше — зденаціоналізувати їх. Широкий український світ може не лякатися за дальшу національну боротьбу на Волині; не має лише права відмовляти їй у моральній і матеріяльній допомозі.

Успіх першого іспиту полягає в тому, що волинські маси освідомили себе, як окремий нарід і то нарід український. Від грамотної молоді до старих неграмотних чоловіків і жінок, — всі вже добре знають, хто вони й чиї вони діти. Волинські маси дали вже вияв цієї свідомости, може не так, як роблять це висококультурні народи, може по-свому, по-хуторянському, але міцно й характеристично. Дві внутрішні сили спричинили цей вияв: гін до життя молодого організму й інстинкт самозбереження.

Перша сила зробила те, що ні брак своєї школи, ні закриття культурно-освітніх організацій, ні перешкоди національно-політичному життю, ні своєрідні вибори й цілковите позбавлення у двох округах незалежних послів, а в одній — щонайменше 3—4, ні всякі інші обмеження національного росту не спинили.

Друга сила дала ще характеристичніші вислідн: маса інстинктовно відріжняє приятеля дійсного від фарбованого, корисне для себе від шкідливого, рідне від чужого, правдиве від облудного й т. д.

Їм дають дурно ґазету, друковану українською мовою, а вони не беруть, або беруть, посміхаючися, з думкою зробити з неї певний ужиток. Їм обіцяють кооперативи, кредити, аґрономів, збут і всякі інші блага, а вони згори знають вартість, причину і ціль цих обіцянок та згори переконані, що можуть вести нац.-господарську розбудову з маленького, але з власного рідного. Перед ними лають народніх діячів і накидають їм своїх, а вони горнуться саме до тих обляяних і залитих помиями.

Підчас цього іспиту наші маси пережили багато неприємнотей, горя, страт. Але й це не зламало їх. Скільки сліз пролили батьки й матері над долею своїх молодих, гарячих синів. Скільки замороки вони мали при складанні шкільних декляраций. Як їм дошкуляє нагінка до певного табору. Нічого не помагає й не ломає їх.

Маса думає свою думку, має свою мету.

Треба ще зазначити, що всі ці прикрости й дошкулювання вийшли нашим масам на добре. Під молотом долі загартувалася українська душа. Один старий, темний українець-селянин оповідав просто, що тільки тоді зрозумів вагу своєї національности, коли за неї — несвідомий своєї вини — дізнав грубих прикрощів.

Успіх першого іспиту у тому, що маси по свому поділили всіх і все на корисне для себе й на шкідливе.

Senex.

Летунство і спорт.

Берлін, в жовтні 1932.

1. жовтня відкрили в Берліні спортову летунську виставку при участи заступників ріжних установ і навіть самого правительства. Виставка тріває до 23. жовтня. Міститься вона у 6 великих галях на Кайзердам і займає площу понад 20.000 кв. метрів.

Виставка носить суто спортовий характер тому, що Німеччині заборонили версайським договором плекати інший рід летунства. Така сама виставка в інших країнах малаб зовсім інший характер, мабуть більш мілітаристичний. Того роду виставка є першою у світі і викликує зацікавлення представленням розвою спортового летунства.

Влаштована виставка дуже цікава своїм змістом. Вона показує, як можна досягти того, чого хочеться в умовинах ріжних заборон та обмежень та особливо в часи господарської скрути.

На виставці показали все, що лише Німеччина дала світові в ділянці летунського спорту. Коли справа так далі піде, як ішла досі, то можна сподіватися, що в скорому часі люди будуть літати, як сьогодня їздять автами, — розуміється не в нас, а в інших народів. Нині у світі авто вже перестало бути люксусом, а за кілька літ перестане бути люксусом і літак. За ціну середнього авта вже можна нині купити легкий спортовий літак, що коштує коло 6.500 німецьких марок.

Промисл показав тут найновіші осяги в будові летунських моторів. Дальше їдуть безмото-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 13. ЖОВТНЯ 1932.

ПРОСПЕР МЕРІМЕ. 7)

Блакитна кімната.

Обсіли його дикі думки, страшні картини малювалися в його уяві, а якийсь внутрішній голос кричав йому невпинно в душі: „За годину вже будуть знати про все і це моя вина!" Одначе питаючи себе: „Що робити в цьому нещасті?" — побачив вкінці кілька промінів надії. Сказав собі врешті:

— Якщо ми забрались би з цього проклятого готелю перед тим, заки викриють те, що сталося в сусідній кімнаті, то може вдалось би нам затерти за собою слід. Ніхто не знає нас тут; виділи мене тут тільки в чорних окулярах, а її бачила тільки під серпанком. Готель стоїть кілька кроків від стації, а за годину будемо вже далеко від міста.

А що він добре перестудіював розпис поїздів перед зорганізуванням виправи, то пригадав собі, що о 8-ій годині рано відходить саме поїзд у напрямі Парижа. Швидко потім можнаб згубитися у безмірі того міста, де ховається стільки злочинців. Хтож відкриє там двоє Богу духа винних осіб? Але чи не зайде хто до англійця перед восьмою? В тому ціла загвоздка.

Переконаний, що нема іншого виходу, він зробив очайдушне зусилля, щоби вирвати себе з задеревіння, яке охопило його від довшого часу; але за першим рухом збудилася його молода товаришка і палко обняла його. Нараз діткнувшися його холодного лиця, скрикнула тихо:

— Що з тобою? — спитала неспокійно. — Твоє чоло холодне як мармур.

— Це нічого — відповів непевним голосом. — Мені причувся якийсь гамір у сусідній кімнаті...

Він освободився з її обіймів і відсунув блакитний капець та поставив перед дверми від сусідньої кімнати фотель так, щоби закрити перед своєю приятелькою гидку рідину, яка перестала вже слезіти і зробила досить широку калюжу на паркеті. Потім отворив двері на коридор і надслухував з увагою: відважився навіть зблизитися до дверей анґлійця. Двері були зачинені. У готелі починався вже потрохи рух. Свитало. Конюхи чистили на подвірі коней, а з другого поверху, побрякуючи острогами, сходив униз якийсь старшина. Ішов, щоби наглядати над тою роботою, яка є приємнішою для коней як для людей, яку фахово називають „вистукуванням карбів".

Левко вернувся до блакитної кімнати і зі всею обережністю, на яку лише можна спромогтись у коханні, находячи здалека і яко мога лагідно виявив своїй приятельці положення, в якому вони опинились.

Небезпечно залишатися; небезпечно виїхати занадто нагло; і ще більше небезпечно чекати в готелі, аж викриють тайну сусідньої кімнати.

Не треба мабуть описувати переляку, який викликала ця вістка, сліз, які полилися вслід за тим і безглуздих плянів, які обоє собі піддавали. Скільки разів обоє нещасливих кидалися собі в обійми і просили одно одного: „Вибач мені! вибач!" Кожне вважало себе більше винним від другого. Обіцяли собі померти разом, бо молода жінка не сумнівалася, що справедливість признає їх винними у вбивстві анґлійця. А що не були певні, чи позволять їм ще обнятися перед смертю на ешафоті, то обіймалися тепер, аж запирало їм дух і все наново вмивалися сльозами. Вкінці наплівши досить нісенітниць і досить ніжних та роздираючих серце слів, вирішили обоє серед тисячних поцілунків, що перший плян Левка, щоби виїхати поїздом в годині 8-ій був дійсно одиноко можливий і найліпший. Але треба було вичекати ще дві смертельно довгі години. На кожний крок у коридорі вони тремтіли цілим тілом. Кожний скрип черевиків заповідав їм прихід прокуратора.

(Докінчення буде.)

Ширіть наш часопис!

рові літаки найріжнородніших типів. Цей рід летунського спорту в Німеччині найбільше поширений, бо він сам по собі не дорогий. Головно вчиться літати молодь, а при цьому вчиться й конструувати літаки. Щоб дати сатисфакцію всім молодим спортовцям, які дуже люблять самі конструувати приладдя до спорту, випустили деякі фірми вже готові складові частини літаків, що їх не можна самому зробити. Просто купується скринку зі складовими частинами, складається літак і можна летіти. До цього вже треба мати відповідний хист, якого не бракує німцям. В конструктивізмі вони майстри.

В окремій галі показано розвій бальонів зі славним бальоном Пікара, яким летів у стратосферу. Все це — розуміється — лише підрібка, але підрібка вірна, яка дає повний образ дійсного бальону.

Що цікаве, то передбачування будучого розвою летунства. Німецькі конструктори збудували декілька моделів машин, як літаюче авто та літаюча моторова лодка. Розвій будучого летунства можна передбачити лише тоді, коли знатимемо знаменито стан теперішнього. Виставка ніби то вказує напрямні для будучого розвою. Літаюче авто має один мотор, що або жене авто по землі або порушає зверху авта крила і літає. Моторова лодка збудована стабільно, щось гейби получення двох пливаків теперішніх гидроплянів.

Сама вартість виставки у тому, що тут зібрано все, що лише досі в цій ділянці створено і на підставі цього можна прийти до деяких висновків на будуче. Розуміється й промисл обіцює собі з виставки користи через збільшення спорту. Заступлені також і „безхвості“ літаки, що свого часу викликали були сензацію, але досі не перебились у практичному житті.

Зокрема заслуговує на увагу модель будучого міста з погляду летунської комунікації. Коли досі будову міст розраховують з долу, беручи на увагу земну комунікацію, себто залізниці й авта, то в будучому треба буде брати на увагу верхню частину міста. Можна здогадуватися, що будуча комунікація буде відбуватися у повітрі, тому й міста мусять бути відповідно збудовані, щоб високо у повітрі не ставити комунікації ніяких перепон. Все це подають під увагу архітектів-будівничих міст.

Не забули також і про історичну частину і виставили машину славного воєнного летуна Ріхтгофена, що в часі війни знищив понад 200 ворожих літаків і сам при цьому згинув.

Берлінська виставка вказує наглядно, що світова хуртовина наближається, і що застане нас не підготованими.

М. Селешко.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЧИМ СКОРІШЕ ПОЧНЕТЕ СПЛАЧУВАТИ ЗАЛЕГЛІСТЬ ЗА ПЕРЕДПЛАТУ, ТИМ СКОРІШЕ ПОЗБУДЕТЕСЯ ДОВГУ І ПРИЧИНИТЕСЬ ДО ПОПРАВИ ВІДНОСИН У НАШИХ ВИДАВНИЦТВАХ.

Український відділ у „Воєнній Бібліотеці ім. Г. Гувера“ в Каліфорнії.

Відома „Воєнна Бібліотека ім. Гувера“ у м. Стенфорді в Каліфорнії звернулася до „Українського Наукового Інституту“ в Берліні, що віддавна стоїть з нею в обмінному звязку, з проханням надіслати їй по змозі комплетну збірку української воєнної літератури та іншого матеріялу, що відноситься до України та воєнного й післявоєнного часу на Україні.

Щоби достойно виконати пропозицію згаданої поважної інституції, основаної президентом Гувером і веденої визначними американськими ученими, та відповідно поставити український відділ, Український Науковий Інститут просить наші бібліотеки, установи та всіх, хто має підходячий (книжковий чи ілюстраційний) матеріял, надіслати його негайно на адресу Інституту (Berlin, W. 56, Französischestr. 28), який перешле його враз із своїми власними матеріями до Америки, зазначуючи рівночасно всіх жертводавців.

Сподіємося, що наш загал в інтересі справи не відмовить нам своєї допомоги й скоро та прихильно відгукнеться на наше прохання.

І. Мірчук, директор Інституту.

Місяць української преси у Львові.

Подаємо загальний звіт із відбутих викладів п. н. „Сучасна українська преса і громадянство“ дня 9-го жовтня ц. р. по читальнях „Просвіти“ і в Т-ві „Воля“ у Львові.

1) Т-во українських дозорців „Воля“. Прелеґ. ред. Р. Голіян. Слухачів 150. По refераті жива й цікава дискусія. Постанова: весь місяць жовтень усі члени між собою говоритимуть замість: „Поважання“ — „Чи ви вже передплатили український часопис?“.

2) Чит. „Просвіти“ Богданівка. Прелеґ. д-р М. Стахів. Слухачів 40. По рефераті розвинулась півтораголинна дискусія. Постанова: всі передплачують українські часописи.

3) Чит. „Просвіти“ Клепарів. Прелеґ. ред. А. Курдидик. Слухачів 60. Обширна дискусія.

4) Чит. „Просвіти“ Середмістя. Прелеґ. ред. Витвицький. Слухачів 50.

5) Чит. „Просвіти“ Сиґнівка. Прелеґ. ред. О. Павлів. Слухачів біля 70—80. Дискусія цікава й позитивна.

Всюди були домагання до преси: давати більше практичних вказівок із ділянки законодавства; більше інформацій загального характеру.

В неділю 9. жовтня ц. р. виголосив мгр. М. Хомяк реферат **про українську пресу і громадянство** в читальні „Просвіти“ в Бібрці. Хоч не було заздалегідь оповістки про реферат і хоч у домівці читальні відбувалися проби вистави мандрівного театру Й. Стадника, який протягом чотирьох місяців цьогож року приїхав уже вдруге до Бібрки, то проте на рефераті зявилося біля 60 громадян. Переважала молодь. По рефераті в дискусії зясовували ще вагу української преси спеціяльно для бобрецького міщанства і молоді адв. д-р І. Венґльовський та п. Волод. Коцюмбас. Аби спопуляризувати між бобрецьким громадянством клич матеріяльної піддержки для української преси, влаштовує 1. листопада ц. р. Філія Т-ва „Просвіта“ з читальнею „Просвіти“ в Бібрці виставку книжки і преси.

НЕМА УСТАНОВИ У СВІТІ, ДО ЯКОЇ ЛЮДИ МАЛИ БИ СТІЛЬКИ ПРЕТЕНСІЙ, ЩО ДО ПРЕСИ. І НЕМА УСТАНОВИ, ЯКОЮ ТАК МАЛО ЦІКАВИЛИСЬ БИ: З ЧОГО ПРЕСА ЖИВЕ, ЯКІ МАТЕРІЯЛЬНІ ПІДСТАВИ ЇЇ ЕКЗИСТЕНЦІЇ І ЯК ЇЙ ДОПОМОГТИ.

РОЗМОВИ МІЖ БРИТ. МІНІСТРАМИ ТА НІМ. КАНЦЛЕРОМ.

ЛЬОНДОН, 11. 10. ПАТ. У звязку з гостиною Еріота „Дейли Телеґреф“ висуває можливість подібної розмови між британськими міністрами та канцлером Німеччини й міністром закорд. справ Нойратом. Колиб такі приватні розмови створили поміст між Францією та Німеччиною, то можливо, що в Женеві або Льозані відбудеться конференція 8 або 9 держав. Також „Таймс“ передбачує, що наслідком гостини Еріота в Льондоні поширять склад пропонованої конференції та перенесуть її до Женеви.

СПРАВА МАЙНА Б. ГАБСБУРСЬКОЇ МОНАРХІЇ.

ВІДЕНЬ, 11. 10. ПАТ. Учора відбулося під проводом президента Сольдатія засідання австро-мадярського мирового суду в справі поділу майна давньої габсбурської монархії. З австрійського боку зробили закид некомпетенції суду. Речинець нового засідання суду президент подасть до відома сторін.

З життя наших установ.

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВ. Т-ВА ІМ. ШЕВЧЕНКА ПО ФЕРІЯХ.

Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка відбув по феріях три засідання, 2., 28. вересня та 5. жовтня ц. р. Всі засідання були присвячені в першу чергу фінансовим справам Т-ва, які завдяки загальній кризі представляються майже катастрофально. Перевести санацію фінансів Т-ва є дуже тяжко з огляду на те, що надмірні податки, векслеві позички та давні довги і в централі і друкарні зїдають усі приходи Т-ва. А ці приходи меншають з дня на день з причини загального застою в промислі як книгарськім так і друкарськім, себто в цих найважніших джерелах давнішого приходу Т-ва. Теперішній Виділ перевів якнайдальше ідучі редукції персоналу і видатків, нераз найконечніших, щоби тільки зберегти найвищу нашу наукову інституцію від катастрофи та ліквідації. Це повинні зрозуміти широкі круги укр. громадянства і старатися прийти Т-ву під ту важку хвилю з моральною та матеріяльною піддержкою. Виділ здержав на необмежений час усі видавництва Т-ва крім тих, що є, як напр. „Хроніка“, статутом приписані, як також і тих, що їх друк розпочався давніше. Так само Виділ здержав і виплату усяких залеглих авторських ремунерацій і зачетів, як за праці вже друковані, так і за віддані рукописи до друку. При тій нагоді Виділ мусить спростувати невірні вісти, подані приватним дописувачем в ч. 159 „Діла“ з 14. VIII. 1932 про „щедру роздачу зачетів членам фільольоґічної секції б. головою Т-ва“. Річ у тому, що б. голова звичаєм, принятим віддавна у Т-ві, занадто оптимістично при інших конечних фінансових зобовязаннях Т-ва виплачував науковим співробітникам, без огляду на їх секційну приналежність, частинно гонорарі на конто остаточного розрахунку за праці, передані ними до друку; а що ті роботи не вийшли ще друком досі то вину за це поносить виключно лише фінансова скрута Т-ва.

Одначе мимо тяжких обставин наукова праця в Т-ві не припиняється; доказом цього є академії в честь Ґете і Мазепи, влаштовані заходом Т-ва, часті засідання секцій і комісій з науковими рефератами, розбудова бібліотеки та музеїв, при чому Виділ стоїть на становищі самовистарчальности музеїв. Так само зростає постійно кількість наукових співробітників в усіх установах Т-ва.

Виділ рішив скликати Звичайні Загальні Збори Т-ва в другій половині листопада ц. р.

ЗА ВИДІЛ:

Д-р В. Левицький м. п., *д-р Р. Цегельський* м. п.

Ревізії й арештування у Львові.

Довідуємося, що в українському Академічному Домі у Львові відбулася у вівторок 11. ц. м. в раннішніх годинах ревізія, яка скінчилася арештуванням кількох осіб.

ПІЛСУДСЬКИЙ У ВИЛЬНІ.

ВАРШАВА, 11. 10. ПАТ. Марш. Пілсудський виїхав сьогодні до Вильна.

Чи Ви знаєте, що української незалежної преси не субвенціонує ані промисл, ані уряд, ані ніяка політична ґрупа, що українські ґазети не мають анонсів від державних монополів і підприємств і не мають богатих приватних протекторів? — 4 зол. місячної передплати є підставою матеріяльної екзистенції нашого щоденника — тому мусите їх прислати.

НОВИНКИ

— **Українська „Трикотарня“** Львів, Косцюшка 3, виконує замовлення по значно нижчих цінах з найкращої вовни. 434 5—7

— **Ідуть осінні дощі й болота, а з ними простуда і катар. Забезпечіть від них купуючи дощівки, кальоші і непромакальне взуття в „Кометі“, Львів, Ринок 21.**

„КОМЕТА“ Станиславів, Сапіжинська 10

— **Українське Лікарське Товариство** влаштовує дня 15. ц. м. **Чайний Вечір** для членів і запрошених гостей у своїй домівці при вул. Косцюшка ч. 5. 634 1—1

— **Конфіската „Діла“.** Вчорашнє (226) число „Діла“ підпало конфіскаті за більшу частину передової статті **„Листи з Женеви“** і за цілий допис **з Яворівщини.** Це вже 31-а з черги конфіската нашого органу в цьому році.

— **Заклик.** Всіх українців учителів та урядовців і суддів, звільнених у 1930 до 1932 р. з посад, а також неприйнятих до служби, просимо передати негайно свої точні адреси, службові дані і відписи рішень влади до канцелярії Української Парляментарної Репрезентації, Варшава, Сойм. — **Президія Української Парляментарної Репрезентації.**

— **Свято Покрови в храмі св. Юра.** Від парохіяльного уряду при архикатедрі св. Юра одержуємо отсе оголошення: Порядок богослужень в архикатедральному храмі св. Юра у святопразник Покрови Пр. Д. М. дня 14. жовтня ц. р.: В навечеріє (13. жовтня) в год. 5. попол. вечірня з литією, акафист, проповідь, суплікація. Сповідь вірних від год. 4. попол. У празник (пятниця 14. жовтня) в год. 6. рано сповідь вірних і читані Служби Божі. В год. 6. рано читана Сл. Божа з виставленням Найсв. Тайн і проповідь. В год. 7. рано утреня. В год. 9.30 торжественний вхід Впреосв. Митрополита кир Андрея в архикатедральний храм, де заінсталює двох новоіменованих оо. крилошан, а саме о. д-ра Василя Лабу й о. декана Володимира Сухого, і виголосить до вірних проповідь. По проповіди архиєрейська Служба Божа, яку відслужить Преосв. кир. Никита в окруженні крилошан. В год. 4. попол. вечірня і на випадок погоди обхід.

— **Комітет будови церкви СС. Василіянок у Львові** при вул. Потоцького 95. повідомляє: Дійшло до відома Президії Комітету, що по провінції крутяться якісь ошуканці та збирають жертви нібито на будову згаданої церкви, або продають образці і тим подібне на згадану вище ціль. Президія подає до відома, що покищо нікого не уповноважнено на провінції до збирання жертв на будову церкви СС. Василіянок у Львові під якоюнебудь формою. Типи, що підшиваються під фірму Комітету, слід на місці придержати. Комітет працює покищо лиш на терені Львова; його представники збирають деклярації на будову церкви та продають листівки з світлиною будучої церкви. В короткому часі розпічнеться акція збирання жертв за посередництвом складанок П. К. О. ч. 413.341. Цей останній спосіб збирання жертв дає найпевнішу запоруку, що жертви дістануться до рук Комітету. Члени Комітету, що працюють у Львові мають при собі уповаження Президії Комітету з підписом голова о. Юліяна Дзеровича та секретаря п. Антона Павенцького. Побіч підписів мають повновласти печатку Комітету.

— **Гарний почин „Союзу Українок".** Союз Українок докладає усіх зусиль, щоби закріпити свою організаційну мережу в краю, та надати їй не тільки відповідні організаційні рямці, але теж відповідний зміст її праці. У нас зложилося так, що охочих до праці є чимало, але багато з них не знає як саме до цієї роботи братися. Так само є теж у праці Союзу Українок. Є багато в краю молодих, цікавих і до праці охочих інтелігентних жінок, які проте цієї праці не знають, а тому її як слід виконувати не зміють. Тому Союз Українок влаштовує в часі від 18. жовтня до 19. листопада ц. р. у Львові, в своїй домівці Підвалля ч. 7. в пополудневих годинах освітньо-організаційний курс, який призначений для тих, що хотілиб посвятити себе праці над організацією жіноцтва в краю. Цей курс призначений для абсольвенток середніх шкіл, які здебільша чекають „на кращі часи". Курс ознайомить курсанток з такими ділянками праці: ідеольогія жіночого руху, праця у Союзі Українок, жінка в громадському житті, жінка як мати і господиня. Викладає 14 прелеґенток, самі відомі діячки нашого жіночого руху, а тому є певність, що курс дасть курсанткам в дійсности те, що обіцює. Цей почин Союзу Українок повинно наше громадянство приняти з великим признанням як доказ позитивної діяльности цієї організації.

— **На будову нагробника Ів. Франкові** за час від 7. до 11. ц. м. зложили: Кузь Василь (Львів) 3 зол., Заруцький Михайло (Запитів) 1.50. Дацько Ярослава (Підлисє) 2, Мих. Ґеник-Береговський (Стрий) 5, Смеречинський Богдан (Варкс) 3, о. Стефанович Александер (Львів) 10, Ґалібей Михайло (Львів) 10, Павлюх Гнат (Львів) 3, пос. Матчак Михайло (Львів) 5, Павлюх Гриць (Броди) 3, Львів. Союз Українок з відчиту проф. Зайцева 8.60, Малецький Степен (Станиславів) 15, Шипайло Роман (Коломия) 5, кружок Рідн. Школи (Гаї Вел.) 10. Разом 83.10 зол.

— **Виборчі протести перед Найв. Судом.** В часі від 17. ц. м. до 5. грудня ц. р. Найв. Суд у Варшаві розглядатиме кожного понеділка протести, зголошені проти виборів до сойму і сенату. Між іншим 17. ц. м. будуть розглядані три протести проти виборів в окрузі Луцьк-Рівне; 7. листопада проти виборів в окрузі Золочів-Броди-Рогатин-Бережани; 14. листопада проти виборів в окрузі Тернопіль-Зборів-Підгайці-Гусятин, а 5. грудня проти виборів в окрузі Стрий-Дрогобич-Долина-Калуш.

— **Кістяк на Бернардинській площі** у Львові найшли робітники при копанні каналу. На кістяку були ще ганчірки з одежі. Лікарські оглядини ствердили, що то кістяк 20—25-літньої жінки. У землі кістяк лежав кільканацять літ. Ушкоджений череп вказував би, що це хтось убив цю жінку та закопав.

— **Львівські вломники при роботі.** До кооперативи „Єдносьць" при вул. Коперника ч. 50 у Львові добулися крізь підкоп злодії й взялися до каси, на якій побачили картку з написом: „Не розбивайте й не трудіться надармо, бо в касі нема грошей". Однак злодії не повірили й касу розбили, щоби переконатися, що в касі дійсно не було ні одного сотика. Зате більше щастя мали злодії, що дісталися до мешкання Малки Штаркман при пл. Домбровського. З розбитої підручної каси забрали 2.470 зол. і 150 долярів. У звязку з тією крадіжжю поліція арештувала 12 підозрілих осіб.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Кріза — хоч гинь!...

Один знавець відносин казав:

— Не диво, що книжка чи газета не йде. Треба, мої панове, знайти дорогу до читача. Безпосередню, просту і щиру. Ручу, що буде успіх.

Підслухав ці слова кольпортер і постановив перевести цей проєкт у діло.

Набрав книжок під паху, а воздуху в груди і — рушив... На провінцію, у мале містечко, шукати дороги до читача.

Безпосередньої. Простої. Щирої...

— Пане докторе! Будь ласка, купіть бодай одну. Всього два золотих... Минулого року шість!

— Пане товаришу! Чи ви думаєте дорогий мій, що я не бачу. Варто кому не треба. А ще я! Яж так люблю книжку... Але друже единий, що пораджу. Скажіть, що пораджу?! Така скрута, — кажу вам... Заробітків ніяких, а видатки як на дріжджах. Ще якби чоловік кавалер — ну. А то жінка, дім... На дурних пару золотих не можна собі позволити. Кажу вам — як так далі піде — то хіба повіситися.

Кольпортер звісив голову і сумно притакував. Нема сумніву, що доктор каже правду. Цеж видно по очах, чути по голосі.

— Кріза! — зітхнув жалібно.

— І то нечувана! — підтвердив доктор.

Кольпортер шарнув ногою.

— В такому разі вибачте... Але зрозумійте, що і в нас...

— Чи я, приятелю, не знаю! Але може Бог дасть... Шкода булоб такого корисного видавництва. Ех! Як радо я поміг би йому. Маю, знаєте, сентимент до нього. Війна... Спільні пережиування... Гей!..

— Моє поважання! — сказав кольпортер, розжалоблений до сліз.

— Ви вже відходите. Чекайте, я вас проведу трохи.

Пішли вуличками містечка.

Містечко, як містечко: крамниця, купа сміття, здохлий кіт, жива безрога, а десь-не-десь ресторанчик.

Саме переходили біля одного.

— Добре в таку спеку напитися пива — зітхнув кольпортер до недосяжної мети.

— Знаменита ідея! — зрадів доктор. — Я теж радо нап'юся.

— Колиж у мене ні сотика...

— Не ображуйте мене. Виж наш гість. Прошу!

І вступили.

Горівочка одна-дві і в спеку не завадить. А по горівці якась салата чи таки ковбаса з капустою, то навіть зовсім добре.

Щойно тоді пиво, а що спека, то й не одно.

А на кінці рахунок.

Вісім золотих з чимсь там...

А як прощалися, то доктор мало не плакав:

— Слово даю, мені серце крається, що нічого не купив від вас. Але що робити?! Кріза — хоч гинь...

Галактіон Чіпка.

— **Вінчання президента конгресу національностей д-ра Йосифа Вільфана.** До нас наспіло повідомлення про те, що дня 27. вересня ц. р. відбулося в Женеві вінчання голови конгресу зорганізованих національностей д-ра Йосифа Вільфана з п-нею Евгенією Сорокин. З тієї нагоди висловлюємо й ми панству Вільфанам найсердечніші побажання на цьому місці.

— **Ріжні вістки.** В ставі біля фільварку в Брідку пов. Зборів найшли тіло хорої на умі 29-літньої Мотрі Амброзик з Гнїздичина пов. Кремянець. — В Дрогобичі арештували Емануіла Лявфа, власника копалень нафти в Бориславі, заударемнення екзекуції та ріжні зловживання. — Домові річи львівського нотаря А. Маєра, арештованого за ріжні зловживання, будуть продані на ліцитації. — У Вильні застрілився Людвик Униховський, голова місцевого Червоного Хреста, наслідком доконаних дефравдацій. — Коло Бидґощі упав польський літак із Данціґа, причому згинули пільот і одна пасажирка. — В Ряшеві арештовано 24-літнього Тад. Возняка, що застрілив ученицю вчительського семинара Фоґлівну, яка оперлася його спробам насильства.— Біля Кросна постерунковий поліції застрілив підчас погоні дезертира і вломника Вол. Юрчака.

— **Пожежа в Калуші.** В стодолі Вільгельма Себастіяна в Калуші повстав вогонь, що при сильному вітрі перенісся на сусідні будинки. Згоріло 5 мешкальних домів, 8 стаен і 4 стодоли. Шкоду обчисляють на 20.000 зол.

— **Обікрали громадську касу.** До громадського уряду в Доменці Лісній пов. Жидачів вломилися в ночі злодії й винесли огнетревалу касу, яку на пасовиську розбили, забираючи з неї готівку в квоті 675 зол.

— **Брат убив брата.** Два брати Трокали в селі Анелівці пов. Заліщики пішли в поле копати бульбу. Тут посварилися за мотику, яку хотів один другому видерти з рук. Коли почали оба термоситися, надбіг третій брат 17-літній Семен, підняв із землі камінь і кинув ним в старшого, 25-літнього брата Стефана. Удар був смертельний, бо Стефан упав на місци трупом. Убитий лишив молоду жінку. Справою занялася поліція.

— **Арештували суддю.** В Лодзі арештували судового асесора Володимира Кузьніцького, що заступав суддю в городському суді. Кузьніцький, що має родину в Рівному, звернув на себе увагу розгульним життям. Наслідком того був довший час під наглядом поліції, аж врешті переведено в його мешканні ревізію, яка довела до арештування.

— **Самогубство студента та студентки.** У Ваврі біля Варшави застрілилася 19-літня студентка Ол. Маєвська. 18-літн. Юр. Ґрім студент держ. радіотелеграфічних курсів вистрілив собі в уста. Студент бореться зі смертю. Причина: нещасне кохання. Батьки їх не годилися на подружжа. Коли обоє стрілялися в лісі на місце прибігли обі матері.

— **На литовсько-польській границі.** З Вильна повідомляють, що в районі Друскеник литовські граничники затопили на ріці Німан пачкарський човен з двома пачкарами. Стежа граничної сторожі гонила за човном. Коли на заклики сторожі пачкарі не станули, граничники кинули гранату й затопили човен.

З орґанізаційного руху.

ДВА ВІЧА ПІД ГОЛИМ НЕБОМ В ДОЛИНЩИНІ

Дня 25. вересня ц. р. відбулося величаве свято у *Вільхівці* коло Перегінська. Посвячено власний читальняний дім, відбуто свято в честь гетьмана Мазепи, а крім цього тогож дня відбулося посольське справоздавче віче, на якому реферував пос. Дмитро Великанович. На віче явилося велике число селян не лише з Вільхівця, але також із сусідніх громад. Посла привитали хлібом і сіллю у брамі, прибраній зеленю, а також окликами молоді, уставленої у два шпалери: „Слава". По двогодинній промові посла Великановича, який обговорив праці Української Парляментарної Репрезентації та господарське, освітнє і політичне наше положення, вічевики ухвалили одноголосно подяку і довіря Українській Парляментарній Репрезентації.

Таке саме окружне віче відбулося 27. вересня *у Струтині Нижнім*. Тут нарід заповнив майже цілий майдан коло церкви. Посол Великанович обговорив ті самі справи, що у Вільхівці, а також засував причини крізи. Нарід слухав промови з правдивим зацікавленням і по вічу предкладав послові цілу низку справ особистої і громадської натури.

Приходиться завважити, що в Долинщині перший раз дозволила влада на публичні віча. За попереднього старости Раппе поліція не допускала навіть до нарад по домах.

— **Летун на океані.** Із Манілі наспіла радіотелеграфічна вістка, що німецький летун Ґронав, який відбуває лет довкола землі, осів гідропляном на Індійському океані, на північний захід від порту Светтенгам. На його ратунок поплило кілька кораблів.

— **Радянська Шампанія на Кавказі.** Спеціяльна комісія радянських фахівців розглянула кліматичні і ґеольоґічні умовини на північному Кавказі і рішила, що 5 міліонів гектарів надається до управи винограду на зразок французької Шампанії. У звязку з тим виладжено проєкт заложення великих винниць і фабрик вина, а ціла країна має дістати назву Радянської Шампанії.

— **Знову пятьох розстріляли.** В Томську на Сибірі засудили пятьох службовців місцевої кооперативи на кару смерти за контрреволюційну роботу. Всіх засуджених розстріляли.

— **Син Болдуїна.** Син колишнього англійського премієра Болдуїна, що виступав при останніх виборах до парляменту як кандидат робітничої партії, проти свого батька консерватиста, має 33 роки і ріжноманітну минувшину. Не вдалось йому стати послом, то він мріє про становище кінового режісера. Тепер він дістав місце одного з директорів англійсько-кінового концерну. Молодий Болдуїн брав досі участь у двох війнах як рядовик, був у турецькому полоні і вернувся до Англії, виміняний на трьох турецьких ґенералів, був англійським консулем у Бульоні, їздив із відчитами по Америці і був уже раз послом.

— **Роковини англійського щоденника.** Недавно святкував англійський щоденник „Морнінґ Пост" ювилей з нагоди випуску свого 50.000 числа. Цей часопис істнує 160 літ. Коли вийшло його перше число 2. листопада 1772 р. на англійськім престолі сидів Джордж III, у Росії панувала Катерина II, у Франції Людовик XV. Льондон мав тоді пів міліона мешканців, а вся Англія майже стільки, що нинішній „повний" Льондон, себто 7 і пів міл. Як за той час змінилась столиця Англії найкраще можна бачити з того, що

навпроти Британського Музею стояв сільський хутір, а там, де є будинок „Національної Ґалерії" була стайня. У 5-ім числі „Морнінґ Посту" (перші чотири не збереглись) находимо вістку, що часопис докладе зусиль, щоби довести наклад до 6000 прим. Був це рекорд для 18 в. Пересічний наклад газети був тоді півтора до два тисячі примірників. Характеристична річ, що спосіб оголошень, який мав тоді часопис не змінився досі. Вістки із Санкт-Петербурга йшли до Льондону 25 днів. Історичне число „Морнінґ Посту" має таку саму рубрику листів до редакції як нині; находимо там скарги на економічну крізу, що дописувачеві „витискає сльози з очей" на думку до чого вона доведе. Вже зараз після появи газети почали в ній появлятись справоздання із спортових змагань у крокеті, біржеві вістки та реклями. В одному із перших чисел „Морнінґ Посту" текст декларації про незалежність Спол. Держав поміщений на останній сторінці, після прольоґу до якоїсь песи. Зате в числі з 22. червня 1815 р. на першій сторінці бачимо великими буквами звістки про розбиту армію Бонапарта у Ватерльо. У старім списку співробітників находимо імена, якими гордилась би і кожна нинішна газета: поет Кольрідж, історик Меколей, державний муж Дізраелі.

— **Найдешевша країна в Европі.** Найдешевша країна в теперішній Европі це республика Андорра. Утримання у першоряднім готелі з кімнатою коштує 10 зол. денно; тютюн там упятеро дешевший як у Франції, бо там нема монополю, найкраще місце в кіні коштує 50 сот. Кожний андорець платить річно всього 3 зол. податку. На жаль, Андорра така мала, що не помістила би навіть делеґатів від усіх комітетів для безробітних в Европі.

—o—

Із судової салі.

ВІДГОМІН НАПАДУ НА ПОЧТОВИЙ АМБУЛЯНС ПІД БІРЧОЮ.

Дня 12. цього місяця розпочалася перед судом присяглих у Перемишлі розписана на 2 дні розправа проти *Василя Цебеняка,* 21-літнього рільника в Сераківцях пов. Перемишль з приводу участи в нападі на почтовий амбулянс під Бірчою. Розправу провадить судя Кшевінський. обвинуваченого боронить адвокат д-р *Володимир Загайкевич* у Перемишлі.

Акт обвинувачення закидає Василеві Цебенякові, що дня 31. VII. 1931 на дорозі поміж Вільшанами та Бірчою, будучи в змові з Романом Куцаком, Йосифом Куцаком і Володимиром Ґерешко, які втекли, стріляв до поліцая, що провадив почтовий амбулянс з грішми, намагаючись їх пограбувати. Річ ішла про готівку 18.000 зол., везену почтовим амбулянсом з Перемишля до почтового уряду в Бірчі. Конвоєнтом був ст. пост. Ян Ґібчинський, фірманом Ян Сеґела. Цебеняк віддав до них разом з іншими винуватцями більшу скількість стрілів, наслідком яких поліціянт Ґібчинський згинув; Янa Сеґелу минула смерть лише тому, що йому вдалося втекти. Коли в Острові доганяв обвинуваченого Йосиф Павляк — обвинувачений стріляв до нього, щоби примусити його занехати погоню. Врешті він стоїть під закидом, що в літах 1929—1931 без дозволу і без виказаної потреби носив зброю, а то військову пістолю „Штаєр".

Такими актами Цебеняк мав допустись злочину грабункового вбивства з §§ 134, 135. II. к. з., частинно докопаного, частинно намаганого з § 8. к. з., злочину публичного насильства з § 98 а к. з. і проступку з § 32, 36 патент про зброю з 24. X. 1852. Обвинуваченому грозить кара смерти. До розправи покликано 17 свідків.

В часі прокураторських доходжень і слідства обвинувачений признався до закиненого йому нападу на почтовий амбулянс, впевняючи, що зробив це під намовою Романа Куцака

Вище згаданих Романа Куцака, Йосифа Куцака і Володимира Терешка не зловили і вони находяться поза кордонами Польщі. Суд повів заходи через мін. справедливости й законд. справ щодо їх видачі.

Короткий звіт з дальшого ходу розправи подамо опісля.

УКРАЇНСЬКИЙ АДВОКАТ БОРОНИТЬ УКРАЇНЦЯ ПО ПОЛЬСЬКИ.

У вівторок відбувалася у львівському карному суді розправа проти студента III. р. прав Климова за проступок із § 65. к. к. Обвинуваченого заступав український адвокат зі Золочева д-р Пиндик, який всю оборону обвинуваченого від початку до кінця переводив по польськи. Нотуючи цей нечуваний факт, ми звертаємося з апелем до Союзу Українських Адвокатів, щоби заняв раз авторитативне становище в тій та їй подібних справах.

—o—

‡ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Корнило Левицький, завідатель у Ганівцях біля Галича, помер у 35. р. життя дня 10. ц. м. Похорони відбулися в середу 12. ц. м. В. Й. П.!

Листування Редакції.

Вп. Дописувачів, які урґують у справі своїх дописів, повідомляємо, що будемо старатися використати всі прислані нам дописи й матеріяли, як тільки позволить на це невеличкий обєм нашого орґану. При цій нагоді прохаємо писати до нас коротко і звязко, бо короткі вістки й замітки можна завсіди лекше помістити в часописі, як дописи розтяжні, писані до того нерідко нечитко і по обох сторонах паперу.

СПОРТ.

МИСТЕЦТВА УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА У СИТКІВЦІ.

У днях 1-го, 2-го і 9-го жовтня відбулися змагання у ситківці за мистецтво українського студента та мандрівну нагороду Т-ва „Медична Громада". Змагання ті виграв цьогорічний мистець краю Сасик Зенон (УССК), котрий у фіналі переміг кулечка II. В цей спосіб Сасик уже вдруге підряд здобуває нагороду „Медичної Громади".

Висліди гри поодинокої: Дрогомирецький — Кулечко I. 1:6, 6:0, 6:3. Зелений — Хамуля 6:2, 6:2. Яблонський — Бачинський 6:2, 4:6, 7:5. Гра рівнорядна.

Чвертьфіналу: Сасик — Дрогомирецький 6:4, 4:6, 8:6. У третому сеті Сасик провадив спершу 3:0, Дрогомирецький виграє підряд 5 ґемів і при стані 5:3 має 3 мечболі. Сасик з тою хвилиною зачинає грати дуже обережно і остаточно виграє меч. Федак — Зелений 4:6, 6:4, 8:6. Зелений програв через недостачу рухливости. Гра рівнорядна. Процишин — Яблонський 5:7, 6:3, 6:4. Кулечко II. — Рожанковський Яр. 6:4, 3:6, 6:3. Рожанковський, хоча клясою гри перевищав противника, програв через відсутність рухливости й... амбіції. Кулечко II. грає неефектовно, але дуже продуктивно; імпонує стартом і витреналістю.

Півфіналу: Сасик — Федак 6:0, 6:2. Кулечко II. — Процишин 6:4, 7:5.

Фінал: Сасик — Кулечко II. 6:1, 3:6, 6:3, 6:3. Сасик, хоча програв другого сета, мав увесь час помітну перевагу над Кулечком, котрий поза стартом не показав нічого надзвичайного.

Гра подвійна: Рожанковський Яр. і Старосольський — Процишин і Федак 6:2, 7:5; Сасик і Дрогомирецький — Бачинський і Зелений 6:4, 6:1; Сасик і Дрогомирецький — Кулечко I. і II. 10:8, 6:4. Фіналу у грі подвійній не розіграно.

—o—

БІРЖА.

Доляр у приватних оборотах 8.90,25.

Збіже.

За 100 кг. льоко стація надання паритес 200 км. Ціни ринкові. Пшениця двірська 24.50 — 25.00, Пшениця збірна 21.00 — 21.50, Жито одноціле 14.50—15.00, Жито збірне 14.00—14.25. Ячмінь двірський однoц. 13.25—14.00. Ячмінь на мливо 12.25—12.75. Овес гал. 13.00—13.50. Кукурудза краєва 21.50—22.00. Фасоля біла 14.00—18.00. Фасоля краса 18.00—20.00. Горох пів-Вікторія 19.00—21.00. Горох пол. 15.00—17.00. Бобик 11.50—13.00. Вика чорна 12.00—13.00. Вика сіра 10.50—11.00. Гречка 12.00—12.50 Льон 31.00—33.00. Лубін синій 8.75—9.25. Ріпак озим 35.50—36.50. Крупи греч. 50 проц. пол. 27.00—29.00. Просо краєве 12.00—12.50. Льняні макухи 17.00—18.00. Мак синій 95.00—100.00.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 11. X. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3·40 зол., за літру молока 19—21 сот., літру сметани 1·10 зол., копу яєць 4·90—5·— зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа, 12. жовтня год. 7.30 веч. „Кармен".
Четвер, 13. жовтня, год. 7.30 веч. „Самійло Зборовський".
Пятниця, 14. жовтня, год. 7.30 веч. „Богема".

Театр Ріжнородностей.

Середа, 12. жовтня год. 7.30 веч. „Бездомний лікар".
Четвер, 13. жовтня год. 7.30 веч. „Бездомний лікар".
Пятниця 14. жовтня, год. 7.30 веч. Бездомний лікар".

Кіна.

АПОЛЬО: „Невідомий співець".
АТЛЯНТІК: „Сержант Х".
КАСІНО: „Чоловік-малпа" (Ван Дайк).
КОЛІСЕЙ: фільма „Заслан..." та ревія „Головне не перейматися".
КОПЕРНИК: „Чоловік, якого я вбив".
МАРУСЕНЬКА: „Чоловік, якого я вбив".
МІРАЖ: „Облава Парижа".
ОАЗА: „Ц. к. резервіст".
ПАЛЯС: „Король то я" (Власта Буріян).
ПАН: „Жінка та шпіон".
ПАСАЖ: „Золото", фільм тиждень і комедія.
ПРОМІНЬ: „Дзвонар із Нотр Дам" і ревія „Сміх то здоровля".
СТИЛЕВЕ: „Циганські романси".
УТІХА: „Жовтолиций капітан", „Скарб за пустині".
ХИМЕРА: „Містер Джекель і д-р Гайд".

Закордонне радіо.

Четвер, 13. жовтня 1932.

Кеніґсберґ (217,1) 19.00 Моцартові твори, **Братислава** (278.8) 12.20 Концерт, 18.25 Фортепян, **Копенгаґа** (281,2) 20.10 Симф. концерт (дир. Мик. Малко, Пятіґорський віольонч.), **Бресляв** (325) 21.10 „Зачарована менажерія", вес. авд., **Міляно** (331,4) 20.30 „Міньон" оп. Томаса, **Брно** (341,7) 19.30 „Костана" оп. Коньовича, **Букарешт** (394,2) 20.20 Концерт, **Рим** (441,2) 20.45 Концерт, 21.30 „Су-зи" комедія, Вашинґтона Борґа, **Лянґенберґ** (472,4) 20.45 „Герц унтер ден Трімерн", „Шульштунде ім Яре 3.000", **Відень** (517,2) 11.30 Капеля, 16.20 „Вплив гірського клімату на здорових і хорих", 18.00 „Тайна між дітьми та батьками", 20.05 Бетовенів вечір, **Харків** (937,5) 10.00, 12.15, 16.35 Концерт, 15.00 Українська музика, 18.00 Тр. з театру, 24.00 Комунікати, звуковики.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 13. жовтня 1932.

11.58 Час, 12.10 Огляд преси, 12.20, 17.00 Ґрамофон, 12.30 Метеор. комунікат, 12.35 Шк. поранок, 16.00 „Найвідповідніші діточі забавки", 16.15 Лекція фр. мови, 16.30 Ґрамофон, Сільва рерум, 16.40 „Ягайла. Ідея в польській та всесв. історії", 17.40 Актуальний відчит, 18.00 Концерт фр. музики, 19.00 Три знаки запиту, 19.15 Всячина, 19.30 „Література страґанів", 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Орхестра, біжучі вістки, прес. рад. денник, 21.00 Арії та пісні, Надіна Комісарс (сопран), 21.30 „Завтра" на осн. Конрада, 22.15, 22.55 Танк. музика, 22.55 Комунікати.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Лекції ритмоплястичної і гігієнічної руханки Оксани Суховерської починаються 15. жовтня ц. р. Зголошення в середу і суботу від 3—5 в тов. „Луг" Коперника 5. тел. 90-16.

Заходом філії Союзу Українок відбудеться в четвер год. 6-та веч. відчит д-ра Філяса: „Гайне-Медіна і споріднені з нею недуги". Відчит відбудеться в салі Т-ва „Бесіда" і буде ілюстрований світляними образами.

На Рідну Школу 50 зол. і „Просвіті на „Фонд Галущинського" 50 зол. зложив в нашій Адміністрації д-р Стефан Крижановський з Церекві̇ц, Чехословаччина (1931 р.). 633 1—1

На пресовий фонд „Діла" зложила ф-ма Й. Ж. 5.— зол.

На памятник Франка зложили в нашій Адміністрації в золотих: Читальня учнів при українській держ. ґімназії в Перемишлі 30.—, Д. Гнідан, Томашів Маз. 6.—, О. Павлинський, Грусятичі 5.—, Д-р Мих. і Стефанія Гринів, Бучач 5.—, Збірка через касу „Праця" в Перемишлі від українського робітництва 63.—, Анна Ґеринович, Залешани 2.—, Он. Курдидик, Калуш 2.—.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.